

expert activity in the context of the independent collection of materials by a forensic expert as part of his professional duties. The issue of further assessment of the expert's opinion was investigated in accordance with the procedure provided for by law.

Key words: expert, expert opinion, lawyer, armed aggression, opinion evaluation, pre-trial investigation, evidence.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2023.68.09>
УДК 343.982.4

Ірина Володимирівна Білоус
завідувач відділу
почеркознавчих досліджень
лабораторії криміналістичних видів досліджень

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-1524-4939>
E-mail: iraeksp@gmail.com

Віталій Сергійович Годзь
судовий експерт
відділу почеркознавчих досліджень
лабораторії криміналістичних видів досліджень

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-9680-8021>
E-mail: vitalikgodz@ukr.net

Ірина Юріївна Рябенко
судовий експерт
відділу почеркознавчих досліджень
лабораторії криміналістичних видів досліджень

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-8879-4645>
E-mail: ryabenko1975htc@gmail.com

*Київський науково-дослідний інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України*

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУДОВОГО ЕКСПЕРТА: ОГЛЯД ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Стаття присвячена огляду чинного законодавства України, яке регламентує відповідальність судових експертів, розкриті деякі особливості нововведень в частині дисциплінарної відповідальності судових експертів на законодавчому рівні. Надано пропозиції щодо внесення змін до Закону України «Про судову експертизу» з питань дисциплінарної відповідальності судових експертів.

Ключові слова: *відповідальність, судово-експертна діяльність, судова експертиза, судовий експерт, кримінальна відповідальність, адміністративна відповідальність, цивільна відповідальність, дисциплінарна відповідальність, дисциплінарний проступок.*

Постановка проблеми. Важливим засобом забезпечення охоронної функції права є юридична відповідальність. Одним із засобів забезпечення законності та дисципліни в системі судово-експертної діяльності є відповідальність судового експерта. Відповідно до чинного законодавства України за неналежне виконання експертом своїх професійних обов'язків до нього може бути застосована юридична, зокрема дисциплінарна відповідальність.

Практика судово-експертної діяльності свідчить про наявність проблемних питань, пов'язаних із застосуванням до судового експерта дисциплінарної відповідальності, що набуває особливої актуальності й потребує всебічного дослідження, а також змін чинного законодавства. Намагання окремих «нормотворців» удосконалити законодавство в частині, що стосується посилення юридичної відповідальності експертів, не завжди має позитивний ефект, а отже, не сприяє підвищенню рівня відповідальності та результативності професійної діяльності як окремих експертів, так і ефективності судово-експертної діяльності в цілому.

Авторами проведено аналіз останніх змін (нововведень), які протягом 2022–2023 років було внесено в законодавство України, зокрема в Закон України (далі – ЗУ) «Про судову експертизу», в частині, що стосується дисциплінарної відповідальності судових експертів.

Актуальність дослідження обумовлюється внесенням змін до ЗУ «Про судову експертизу», які набули чинності з 01.01.2023, підстав притягнення судових експертів до дисциплінарної відповідальності за вчинення дисциплінарних проступків, які не узгоджені в повному обсязі з чинним законодавством України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти юридичної відповідальності судових експертів під час виконання ними своїх професійних обов'язків у різних видах судочинства висвітлювалися й раніше у науковій літературі, зокрема в дослідженнях А. В. Дудича, І. В. Глазунова, М. Ю. Жигалова, О. О. Зайцева, Д. А. Харченка, О. М. Хоменка, Ю. О. Філімонова [14]. Проте наукові розробки цих учених стосувалися окремих видів відповідальності експертів або їх участі в конкретному виді судочинства. Питання щодо юридичної, зокрема дисциплінарної відповідальності, які можуть застосовуватися до судового експерта за невиконання або неналежне виконання ним своїх професійних обов'язків, у роботах зазначених вище авторів розкривалися лише частково, а, відповідно, обґрунтовані науково-практичні рекомендації в частині дисциплінарної відповідальності судових експертів, які б сприяли підвищенню результативності їх професійної діяльності, не надавалися.

Мета дослідження. Метою статті є аналіз основних видів юридичної, зокрема дисциплінарної, відповідальності, які можуть застосовуватися до

судового експерта за невиконання або неналежне виконання ним своїх функціональних обов'язків відповідно змін до ЗУ «Про судову експертизу». На основі проведеного аналізу, на прикладі судової почеркознавчої експертизи, у статті підняті існуючі проблемні питання щодо практичної реалізації деяких правових нововведень та викладені окремі науково-практичні рекомендації щодо удосконалення положень чинного законодавства (в частині юридичної відповідальності судових експертів), які, на думку авторів, сприятимуть створенню належних умов діяльності судових експертів, а отже, сприятимуть підвищенню результативності їх професійної діяльності та ефективності судово-експертної діяльності в цілому та дозволять покращити співпрацю судових (правоохоронних) органів із судовими експертами.

Викладення основного матеріалу. Однією з основних ознак процесуального статусу судового експерта є його юридична відповідальність за невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків. Притягнення судового експерта до юридичної відповідальності передбачено ЗУ «Про судову експертизу».

Юридична відповідальність є якісним показником реального втілення прав і свобод особи у соціальній дійсності. Це зумовлено тим, що у процесі реалізації юридичної відповідальності відбувається безпосередній вплив держави на сферу нормативно закріплених суб'єктивних прав та юридичних обов'язків. При цьому виявляються ціннісні орієнтири держави, рівень цивілізованості суспільства, ступінь духовності та культурності населення, а також наявність законодавчих гарантій і механізмів захисту прав і свобод особи.

Доцільно зупинитись на ознаках юридичної відповідальності. Так, юридична відповідальність ґрунтується на нормах права, формально визначена, володіє чіткістю, деталізованістю та загальнообов'язковістю; гарантується державою, безпосередньо пов'язана з державно-владною діяльністю та державно-правовим волевиявленням; забезпечується державним переконанням або примусом; її наслідками є державне схвалення, заохочення або осуд і покарання; здійснюється у визначеному процесуальному порядку.

Класифікація юридичної відповідальності надає можливість дослідити останню як складний, системний і багатофункціональний інститут. При цьому найбільш оптимальною та істотною підставою для детальної класифікації системи юридичної відповідальності на види є особливості предмету і методу правового регулювання суспільних відносин, тобто галузевий критерій. На його підставі юридична відповідальність поділяється на такі основні різновиди: конституційну, кримінальну, адміністративну, цивільну, трудову (дисциплінарну та матеріальну). Додатковими ознаками, що свідчать про самостійність конкретного виду юридичної відповідальності, є: по-перше, наявність кодифікованого нормативно-правового акта, який передбачає юридичну відповідальність; по-друге, особливості процесуального здійснення; по-третє, наявність самостійного правопорушення (з власною природою об'єкта); по-четверте, вид встановлених державою несприятливих наслідків за скоєне діяння.

У Конституції України визначено чотири основних види юридичної відповідальності: кримінальна, цивільно-правова, адміністративна та дисциплінарна [1].

Застосування до судового експерта юридичної відповідальності передбачено ЗУ «Про судову експертизу» [9]. При цьому видами юридичної відповідальності, які можуть бути застосовані до судового експерта, є кримінальна, адміністративна та дисциплінарна відповідальність.

Кримінальна відповідальність має регулятивну функцію та діє як на поведінку суб'єктів кримінальної відповідальності, так і на діяльність суб'єкта правозастосування. З одного боку, вона закріплює обов'язок громадян щодо дотримання кримінально-правових норм, право та обов'язок держави сприяти та забезпечувати кримінально-правомірну поведінку, а з іншого – у випадку, якщо суб'єкт (зокрема, судовий експерт) вчинить злочин, право та обов'язок держави застосувати до нього заходи кримінально-правового примусу.

До особливостей державно-примусової форми реалізації кримінальної відповідальності слід віднести такі: настає за вчинення злочинів, вичерпний перелік яких міститься в Кримінальному кодексі (КК) України, тобто встановлюється лише законом; настає з моменту вступу в законну силу вироку суду; реалізується виключно в судовому порядку; її підставою є виключно вчинені злочини; тягне за собою застосування до винуватої особи санкцій, перелік яких також обмежено законом – від основних до додаткових покарань.

Згідно з вимогами Кримінального процесуального кодексу (КПК) України експерт несе відповідальність за завідомо неправдивий висновок, відмову без поважних причин від виконання покладених обов'язків у суді [3]. Тобто судовий експерт несе відповідальність, передбачену ст. 384 КК України, за введення суду в оману, причому відповідальність настає, якщо висновок експерта завідомо неправдивий [2].

Згідно зі ст. 385 КК України судовий експерт несе кримінальну відповідальність за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків [2]. Під відмовою від виконання обов'язків слід розуміти ухилення експерта від виконання покладеного на нього процесуального обов'язку здійснити експертне дослідження та надати висновок за відсутності поважних причин, які перешкоджали б виконанню цього обов'язку. Водночас, відмова судового експерта, викликана поважними причинами (хвороба, недостатність порівняльного матеріалу, наданих для висновку, невиконання клопотання експерта, застосування заходів психічного чи фізичного примусу тощо), у разі їх підтвердження, не тягне кримінальної відповідальності.

Законодавство зобов'язує судового експерта зазначати про попередження (обізнаність) експерта про кримінальну відповідальність за надання завідомо неправдивого висновку за статтею 384 КК України або за відмову від надання висновку за статтею 385 КК України у висновок з посиланням на відповідні статті КК України [2]. Обов'язок вчиняти саме так відображений у п. 4.12 розд. VI Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженій наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 (зі змінами та доповненнями) [10], ч. 2 ст. 102 КПК України [3], ч. 7

ст. 102 Цивільного процесуального кодексу (ЦПК) України [4], ч. 7 ст. 98 Господарського процесуального кодексу (ГПК) України [5], ч. 7 ст. 101 Кодексу адміністративного судочинства (КАС) України [6].

Притягнення судового експерта до адміністративної відповідальності передбачено двома нормами Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП). Так, згідно з ч. 3 ст. 185³ за прояв неповаги до суду, під якою розуміють злісне ухилення від явки в суд, може бути накладено штраф від п'ятдесяти до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [7].

Відповідальність за злісне ухилення експерта від явки до органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування, за що передбачено накладення штрафу від трьох до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, встановлено ст. 185⁴ КУпАП [7].

Наслідки неприбуття експерта в судові засідання прописані в статтях 327 КПК України, 224 ЦПК України, ст. 129 КАС України, ст. 203 ГПК України [3-6].

Законодавчі нововведення щодо дисциплінарного виду юридичної відповідальності судового експерта потребують окремої уваги. Загалом дисциплінарна відповідальність – це застосування до працівника в порядку та на умовах, передбачених законодавством про працю, дисциплінарних стягнень у вигляді обмежень особистого або організаційного характеру. Розрізняють загальну та спеціальну дисциплінарну відповідальність. Загальна дисциплінарна відповідальність передбачена КЗпП України і правилами внутрішнього трудового розпорядку, вона застосовується до всіх без винятку працівників (ст. 147 КЗпП України) [8]. Спеціальна дисциплінарна відповідальність визначає особливості правового статусу окремих груп працівників і здійснюється: в порядку підлеглості; відповідно до статутів про дисципліну та на підставі окремих нормативно-правових актів. Юридична відповідальність судових експертів передбачена Законом України «Про судову експертизу».

З 1 січня 2023 року набули чинності зміни до вищезазначеного закону, внесені Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про судову експертизу» щодо удосконалення організаційно-управлінського забезпечення судово-експертної діяльності» від 3 листопада 2022 року №2716-IX.

Згідно із зазначеними змінами вперше на законодавчий рівень винесено поняття дисциплінарного проступку та застосування до судових експертів певних видів дисциплінарних стягнень.

Так, за вчинення дисциплінарного проступку, передбаченого цим Законом, до судового експерта може бути застосований один із таких видів дисциплінарних стягнень: попередження; тимчасове, строком до одного року, зупинення строку дії документа, що підтверджує наявність кваліфікації судового експерта за відповідною експертною спеціальністю; позбавлення кваліфікації судового експерта за відповідною експертною спеціальністю.

Підставами притягнення до дисциплінарної відповідальності є вчинення дисциплінарних проступків, які наведені в ст. 14 ЗУ «Про судову експертизу». При цьому дисциплінарним проступком вважається: 1) самостійне збирання матеріалів, що підлягають дослідженню, а також

самостійний вибір вихідних даних для проведення судової експертизи; 2) проведення судової експертизи судовим експертом, який є працівником державної спеціалізованої установи, без письмового доручення його керівника у разі призначення (замовлення) проведення судової експертизи державній спеціалізованій установі; 3) передоручення проведення судової експертизи іншій особі з порушенням встановленого законодавством порядку; 4) порушення без поважних причин вимог законодавства щодо строків проведення судової експертизи; 5) вирішення питань, що виходять за межі кваліфікації судового експерта за відповідною експертною спеціальністю, у тому числі, з питань права; 6) невиконання судовим експертом, який не є працівником державної спеціалізованої установи, вимог законодавства щодо організації робочого місця судового експерта; 7) ухилення судового експерта, який не є працівником державної спеціалізованої установи, від проведення перевірки його діяльності та/або перешкоджання ним проведенню такої перевірки; 8) порушення порядку зберігання та поводження з об'єктами дослідження, матеріалами справи (провадження), що призвело або може призвести до їх втрати або пошкодження; 9) застосування руйнівних методів дослідження з порушенням встановленого законодавством порядку; 10) неповідомлення у встановленому законодавством порядку держателю державного Реєстру атестованих судових експертів відомостей щодо настання обставин, які підлягають внесенню до такого реєстру за повідомленням судового експерта; 11) порушення вимог законодавства щодо оформлення висновку судового експерта; 12) невиконання або неналежне виконання судовим експертом без поважних причин покладених на нього обов'язків, що стало підставою для постановлення судом окремої ухвали, в якій порушено питання щодо дисциплінарної відповідальності судового експерта.

При обранні виду дисциплінарного стягнення враховуються тяжкість наслідків, що настали внаслідок вчинення дисциплінарного проступку, обставини, за яких вчинено дисциплінарний проступок, чи застосовувалися раніше до судового експерта дисциплінарні стягнення, а також інші відомості, що характеризують його як судового експерта.

Порядок розгляду питань щодо дисциплінарної відповідальності судових експертів відповідно до цього Закону визначається в межах повноважень міністерствами та іншими державними органами, що здійснюють організаційно-управлінські функції щодо діяльності державних спеціалізованих установ та судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ.

Дисциплінарне стягнення не може бути накладене пізніше трьох років із дня вчинення проступку. У разі якщо протягом одного року з дня накладення дисциплінарного стягнення у виді попередження судового експерта не піддано новому дисциплінарному стягненню, зазначений судовий експерт вважається таким, що не мав дисциплінарного стягнення, з внесенням відповідних відомостей до державного Реєстру атестованих судових експертів. Дисциплінарне стягнення може бути оскаржене в судовому порядку [9].

Із досвіду судово-експертної діяльності (наприклад, у судовій почеркознавчій експертизі) розглянемо деякі види дисциплінарних проступків, за вчинення яких експерта може бути притягнуто до дисциплінарної відповідальності, а також умови й обставини, які можуть сприяти чи призвести до вчинення експертом того чи іншого дисциплінарного проступку, а відповідно, проблемні питання, які при цьому виникають або можуть виникнути.

Першим із таких дисциплінарних проступків визначено «самостійне збирання матеріалів, що підлягають дослідженню, а також самостійний вибір вихідних даних для проведення судової експертизи».

Слід зазначити, що ЗУ «Про судову експертизу» не містить визначення понять «самостійне збирання матеріалів, що підлягають дослідженню» та «вихідні дані для проведення судової експертизи». Ця обставина обумовлює можливість довільного тлумачення цієї норми закону, розбіжностей у практиці її застосування та істотного зниження експертної ініціативи при проведенні експертизи, що, у свою чергу, призведе до суттєвого збільшення термінів їх виконання, оскільки експерти будуть частіше направляти клопотання з питань, які стосуються матеріалів та вихідних даних. Так, при виконанні судової почеркознавчої експертизи експерти заявляють клопотання про визначення переліку документів (назва документа, графа або рядок), у тому числі наявних у відповідній справі, в яких містяться об'єкти дослідження, а також достовірні зразки почерку та підпису особи, які експерти мають право використовувати в якості порівняльного матеріалу при проведенні експертизи. Зважаючи на викладене, навіть досвідченому експерту досить складно визначити ті межі, які б чітко окреслювали на практиці, що саме слід розуміти під «самостійним збирання матеріалів, що підлягають дослідженню» та «самостійним вибором вихідних даних для проведення судової експертизи». А тому необхідність та доцільність притягнення експерта до дисциплінарної відповідальності за вчинення такого «правопорушення» є досить спірними.

«Порушення без поважних причин вимог законодавства щодо строків проведення судової експертизи» є четвертим видом дисциплінарних проступків. Слід зауважити, що ЗУ «Про судову експертизу» не містить визначення поняття «поважна причина» та не дає жодних посилань на закон(и), який би містив таке визначення. Відповідно, за нинішніх умов посилення дисциплінарної відповідальності за перевищення строків проведення судової експертизи та ризик бути притягнутим до такої відповідальності, експерт фактично вимушений відразу вживати заходів щодо уникнення можливого дисциплінарного стягнення. Наприклад, при прийнятті у провадження експертизи судовий експерт відразу вимушений направляти лист ініціатору експертизи щодо погодження термінів виконання експертизи, тобто її можливого виконання у строк понад 90 календарних днів.

П'ятий вид дисциплінарних порушень – «вирішення питань, що виходять за межі кваліфікації судового експерта за відповідною експертною спеціальністю, у тому числі з питань права». Щодо цього слід зазначити, що межі судово-експертних спеціальностей наразі визначаються програмами підготовки експертів та Науково-методичними рекомендаціями. Наприклад,

згідно з вимогами «Методики дослідження підписів» (реєстраційний код 1.1.53 в «Реєстрі методик проведення судових експертиз»), почеркознавче дослідження підписів слід проводити після їх дослідження експертом на предмет можливої технічної підготовки з метою підробки. Таке дослідження проводиться спеціалістом із судово-технічного дослідження документів за спеціальністю 2.1 «Дослідження реквізитів документів». Отже, притягнення судового експерта до дисциплінарної відповідальності за те, що він вирішував в інтересах експертизи окремі питання, які виходять за межі його кваліфікації, має бути всебічно обґрунтованим з боку того, хто накладає таке дисциплінарне стягнення. А це, як показує практика, є досить проблемним, а тому, потребує виваженого та об'єктивного підходу з боку, перш за все, керівника (начальника) до оцінки діяльності судового експерта в частині встановлення дійсних причин і умов, які призвели до необхідності вирішення експертом питань, що виходять за межі його кваліфікації за відповідною експертною спеціальністю [11, 12].

Особливу увагу привертає, винесений на рівень законодавчого регулювання, дисциплінарний проступок «порушення вимог законодавства щодо оформлення висновку судового експерта». Так ст.101 КПК України, ст.102 ЦПК України, ст. 98 ГПК України, ст.101 КАС України містять вимоги до висновку експерта, а не вимоги до оформлення висновку експерта. Такі вимоги здебільшого містяться у розділах відомчих інструкцій щодо призначення та проведення судових експертиз (досліджень), а також з діловодства, у яких наведено вимоги щодо змісту вступної, дослідницької та заключної частин висновку, а також до їх оформлення. Також до таких вимог можуть бути віднесені й вимоги відповідних ДСТУ.

Слід зазначити, що нині до жодного із фахівців будь-якої галузі на законодавчому рівні така дисциплінарна відповідальність не застосовується. Немає жодної норми закону, згідно якої людину може бути притягнуто до юридичної відповідальності за якусь опечатку або невірно поставлений знак пунктуації, тобто за незначні упущення в оформленні документу. І лише до судового експерта в Україні, як виняток, змінами до чинного законодавства така дисциплінарна відповідальність може бути застосована.

Висновки. У статті проведено аналіз основних видів юридичної відповідальності, які можуть застосовуватися до судового експерта за невиконання або неналежне виконання ним своїх професійних обов'язків відповідно змін до ЗУ «Про судову експертизу». Також у статті підняті окремі проблемні питання щодо практичної реалізації, перш за все обґрунтованості та об'єктивності, деяких правових нововведень у частині, що стосується притягнення судових експертів до дисциплінарної відповідальності.

За результатами проведеного аналізу автори дійшли висновку про недосконалість внесених до ЗУ «Про судову експертизу» змін, які, перш за все, спрямовані на посилення методів впливу на судових експертів. Викладені вище законодавчі зміни свідчать про неузгодженість прийнятих норм з чинним законодавством, які можуть мати неоднозначне тлумачення щодо притягнення судового експерта до юридичної, зокрема дисциплінарної,

відповідальності, тоді як фахівці (спеціалісти) інших галузей не несуть жодної відповідальності за такого ж виду порушення.

Зважаючи на викладене вище, пропонується переглянути зміст статті 14 ЗУ «Про судову експертизу» та виключити наведені в ній окремі види дисциплінарних проступків, які є підставами для притягнення судових експертів до дисциплінарної відповідальності. Внесенню таких змін має передувати колегіальне (на всіх рівнях), із залученням науковців обговорення існуючих нині проблем судово-експертної діяльності та пошуку шляхів їх вирішення. Наприклад, на думку авторів, вважається доцільним зобов'язати на законодавчому рівні ініціаторів експертиз надавати судовим експертам чітко визначений перелік об'єктів дослідження та порівняльного матеріалу, інших вихідних даних, що нині є досить значною проблемою. Це, на думку авторів, забезпечить здійснення судово експертної діяльності на принципах законності, незалежності, об'єктивності і повноти дослідження. Що в свою чергу позитивно позначиться на результативності професійної діяльності судового експерта та покращить співпрацю судових (правоохоронних) органів із судовими експертами.

Автори вважають, що у будь-якому випадку та за будь-яких умов застосування юридичної (зокрема дисциплінарної) відповідальності до судового експерта має бути всебічно обґрунтованим, виваженим та об'єктивним. Тільки у цьому випадку юридична відповідальність матиме позитивний виховний ефект, дозволить експерту робити правильні і своєчасні висновки із допущених ним раніше помилок, а отже, сприятиме зростанню ефективності професійної діяльності як окремого експерта, так і судово-експертної діяльності в цілому.

Перелік посилань

1. Конституція України від 28 червня 1996 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 11.05.2023)
2. Кримінальний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 11.05.2023)
3. Кримінальний процесуальний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 11.05.2023)
4. Цивільний процесуальний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1618-15#Text> (дата звернення 11.05.2023)

Reference

1. Constitution of Ukraine as of June 28, 1996. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (access date 11.05.2023) (in Ukrainian).
2. Criminal Code of Ukraine. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (access date 11.05.2023) (in Ukrainian).
3. Criminal Procedure Code of Ukraine. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (access date 11.05.2023) (in Ukrainian).
4. Civil Procedure Code of Ukraine. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1618-15#Text> (access date 11.05.2023) (in Ukrainian).

5. Господарський процесуальний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення 11.05.2023)
6. Кодекс адміністративного судочинства України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення 11.05.2023)
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення 11.05.2023)
8. Кодекс законів про працю України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення 11.05.2023)
9. Закон України «Про судову експертизу» від 25 лютого 1994 року № 4038-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення 11.05.2023)
10. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Міністерства юстиції України від 08.10.98 № 53/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення 11.05.2023)
11. Методика дослідження підписів / ДНДЕКЦ МВС України. Київ, 2009 (реєстраційний код 1.1.53. URL: <http://rmpse.minjust.gov.ua/>)
12. Методика судово-почеркознавчої експертизи. Загальна частина / ДНДЕКЦ МВС України. Київ, 2008 (реєстр. код 1.1.54 в «Реєстрі методик проведення суд. експертиз». URL: <http://rmpse.minjust.gov.ua/>)
5. Code of Commercial Procedure of Ukraine. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (access date 11.05.2023) (in Ukrainian).
6. The Code of Administrative Proceedings of Ukraine. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (access date 11.05.2023) (in Ukrainian).
7. Code of Ukraine on administrative offenses. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (access date 11.05.2023) (in Ukrainian).
8. The Labour Code of Ukraine. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (access date 11.05.2023) (in Ukrainian).
9. The Law of Ukraine «On Forensic Expertise» as of April 21, 1994. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (access date 11.05.2023) (in Ukrainian)
10. On the approval of the Instructions on the appointment and conduct of forensic examinations and expert studies and Scientific and methodological recommendations on the preparation and appointment of forensic examinations and expert studies. The Order of the Ministry of Justice of Ukraine dated 08.10.98 No. 53/5. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (access date 11.05.2023) (in Ukrainian).
11. Methodology of signature research / State Scientific Research Expert Forensic Center of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. Kyiv. 2009 (registration code 1.1.53 in the «Register of forensic examination methods»). Retrieved from: <http://rmpse.minjust.gov.ua/>(in Ukrainian).
12. Methodology of forensic handwriting examination. General part / State Research Expert Forensic Center of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. Kyiv. 2008 (registration code 1.1.54 in the «Register of forensic examination methods»). Retrieved from: <http://rmpse.minjust.gov.ua/> (in Ukrainian).

13. Буряк Л. С. Особливості відповідальності експерта в цивільному процесі України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 3. Т. 1. С. 132-135.
14. Дудич А. В. Відповідальність експерта у кримінальному провадженні України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2015. Вип. 15., Т. 2. С.132-136.
15. Оніщенко Н. М., Сунегін С. О. До питання про дослідження сутності інституту юридичної відповідальності. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2014. Вип. 65. С. 3-9. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/dip_2014_65_3.pdf.
13. Buriak, L. S. (2014). Peculiarities of the expert's responsibility in the civil process of Ukraine. *Scientific Bulletin of the Kherson State University*. Issue 3. Volume 1. P. 132-135. (in Ukrainian).
14. Dudych, A. V. (2015). Responsibility of an expert in criminal proceedings of Ukraine. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University*. Vol. 15., Volume 2. P.132-136 (in Ukrainian).
15. Onishchenko, N. M. (2014). To the question of researching the essence of the institution of legal responsibility. *State and law. Legal and political sciences*. Issue 65. P. 3-9. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/dip_2014_65_3.pdf (in Ukrainian).

RESPONSIBILITY OF THE FORENSIC EXPERT: REVIEW OF CURRENT LEGISLATION

I. Bilous
V. Hodz
I. Riabenko

The article is devoted to the review of the current legislation of Ukraine, which regulates the responsibility of judicial experts, some features of the innovations in terms of the disciplinary responsibility of judicial experts at the legislative level are disclosed.

Based on the results of the analysis, the authors came to the conclusion about the imperfection of the changes made to the Law of Ukraine «On Forensic Expertise», which, first of all, are aimed at strengthening methods of influencing forensic experts. The above-mentioned legislative changes indicate a somewhat biased attitude of their authors towards forensic experts, as an important and integral component of the system of forensic expert activity and the judicial system as a whole. Unfortunately, the reality is that currently only legal experts at the legislative level can be brought to legal, in particular disciplinary, responsibility, while specialists in other fields do not bear any responsibility for the same type of violation.

In view of the above, it is proposed to review the content of Article 14 of the Law of Ukraine «On Forensic Expertise» and to exclude certain types of disciplinary offences listed therein, which are grounds for bringing forensic experts to disciplinary responsibility.

Key words: responsibility, forensic expert activity, forensic examination, forensic expert, criminal responsibility, administrative responsibility, civil responsibility, disciplinary responsibility, disciplinary offence.